

Verslag van de bespreking over de restauratie van de windkorenmolen De Ster te Winsum op vrijdag 13 september 1963 te 15.-- uur in het provinciehuis

- - - - -

Aanwezig zijn de heren:

J.L. van Hasselt, voorzitter van de Provinciale Groninger Molencommissie; Mr. K. Bosch, burgemeester van Winsum; H. Lanting, gemeentearchitect van Winsum; H. Doedens, lid van de technische subcommissie van de Provinciale Groninger Molencommissie; en B. Jongsma, secretaris van de Provinciale Groninger Molencommissie.

Aanleiding tot het voeren van deze bespreking is de tot stilstand gekomen restauratie van de windkorenmolen De Ster, eigendom der gemeente. De restauratie is tot stilstand gebracht, nadat bleek dat de kosten het bedrag van de begroting d.d. 17 december 1960 ad f 28.235.- van de molenmaker Bremer te Adorp ver zouden overschrijden.

De noodzakelijke aanvulling op de gemeentebegroting tot een bedrag van f 33.259.-- is op 5 december 1962 aan Gedeputeerde Staten ter goedkeuring gezonden.

Mr. Bosch geeft globaal een overzicht van de oorzaken van deze overschrijding. Tevoren kon van een nauwkeurige opname van de bestaande toestand weinig terecht komen als gevolg van de tegenwerkende houding van de toenmalige eigenaar, thans huurder. Later bleek dat het werk voor het herstellen van de fundering veel omvattender was dan voorzien was. Verder is vooral door ingetreden loons- en prijsverhogingen het niet mogelijk gebleken de oude begroting te volgen; alle kleine posten kwamen hoger uit hetgeen een groot totaalbedrag oplevert. Ook heeft een storm, die aan het einde van 1960 heeft gewoed, kostenverhogend gewerkt.

De heer Lanting gaat de posten gespecificeerd na en legt deze over (zie bijlage). Ook het timmerwerk is erg tegengevallen. Inwatering bleek veel schade te hebben veroorzaakt. In de molen werd zelfs rottend graan aangetroffen. Vele werkzaamheden bleken bijzonder arbeidsintensief. Dit gold sterk voor het muurwerk; het hakken van de muurvlakken en het smaller hakken (uit esthetische noodzaak) van de penanten. De metselstenen werden betrokken van de fabriek Limborg

Meijer. Deze steen is extra mooi en - wat minstens even belangrijk is - dicht. Overigens ligt de prijs van het tot stand gekomen metselwerk niet in de steen, doch in het arbeidsintensieve karakter van het werk, dat zich niet laat vergelijken met b.v. woningbouw. De heer Lanting loopt samen met de heer Doedens de weekstaten, lopende van 21 mei 1962 tot 15 december 1962, door.

De heer Doedens merkt op, dat sommige posten bij andere windkorenmolens lager uitkomen. Het verf- en teerwerk voor de windkorenmolen te Grijpskerk geschiedt voor f 1400,--, de begroting was f 1200.--. Het werk, dat tot nu toe is geschied, is inderdaad zeer goed, zelfs oersolide uitgevoerd. Men kan zich echter bij werken als deze op een verschillend standpunt stellen; men kan restaureren met een hoofdletter en repareren. Gemiddeld genomen had het werk wel wat eenvoudiger verricht kunnen worden; het plaatsen van gevelstenen, het stucadoren, de extra fraaie metselsteen illustreren dit. Men moet niet uit het oog verliezen, dat het onderhoud van molens dank zij de ingestelde onderhoudssubsidiëring gemakkelijker is geworden.

De heren Bosch en Lanting achten het toch wel van belang dat een restauratie solide gebeurt; een restauratie moet tot doel hebben het monument voor jaren in een goede toestand te brengen. De overschrijding is niet een gevolg van te dure materialen, hoewel men enige besparingen van weinig gewicht had kunnen of nog kan bereiken, b.v. door goedkopere steen, weglaten van stucadoorwerk, weglaten van gevelsteentjes, het toepassen van dunner kozijnhout, en mogelijk hier en daar nog een kleinigheid. De oorzaak van de moeilijkheden ligt echter grotendeels in het noodzakelijk gebleken aantal manuren; de weekstaten, die thans en op ieder gewenst later moment ter inzage kunnen worden gegeven, getuigen daarvan. Daarbij komt, dat het uurloon van b.v. een timmerman sinds het opstellen van de begroting steeg van f 4,50 tot f 5,25. De aannemer is volledig te goeder trouw. Toen halverwege de restauratie duidelijk was geworden, dat voltooiing van het werk een grote overschrijding tot gevolg zou hebben, konden de werkzaamheden niet terstond worden gestaakt. Burgemeester en architect hebben toen de situatie uitvoerig besproken. Ook is de gemeenteraad volledig ingelicht. Tenslotte is men gekomen tot een raadsbesluit ter verhoging van het krediet. Dit voorstel is thans ter beoordeling aan Gedeputeerde Staten voorgelegd.

De voorzitter blijft de overschrijding in de onderhavige mate frappant achten. De technische subcommissie van de Molencommissie beoordeelt steeds de restauratiebegrotingen en is in andere gevallen

steeds dicht bij de realiteit. Met het werk is men doorgestaan toen al duidelijk moest zijn dat het geld lang niet toereikend was. Hoe stond het met de kredietbewaking? Er had een intensiever contact met de technische subcommissie kunnen bestaan. Deze is echter in het geheel niet ingeschakeld.

De burgemeester en de gemeentearchitect delen mee, dat de begrotingsoverschrijding tijdig is gesignaleerd. Evenwel moest noodgedwongen nog een tijd worden doorgewerkt, omdat de kap open en het achtkant op stutten stond. Het opnieuw scheppen van een gevaarlijke toestand (vóór de aanvang bevond de molen zich in een stormgevaarlijke toestand) kon niet worden overwogen. De situatie was bijzonder ongelukkig. De indruk zou kunnen ontstaan alsof erop gewerkt zou zijn de subsidiërende instanties klem te zetten. Dit is geenszins het geval. Overigens heeft de gemeentearchitect voor de aanvang van de restauratie aan het lid van de technische subcommissie van de Molencommissie, de heer Van der Veen, te kennen gegeven dat de begroting z.i. te laag was. Hij grondde dit toen op zijn ervaringen van de onder zijn leiding goed gerestaureerde windkorenmolen van Eenrum.

De heren Bosch en Lanting bepleiten een spoedige voortzetting van de restauratie op basis van de aangevulde begroting. Tijdelijke maatregelen verhogen de totale kosten van de restauratie; dit geldt ook voor een restauratie die op een langere afwerktermijn wordt gesteld (huur steigermaterieel). Ook om psychologische redenen is een vlotte voltooiing van de restauratie wenselijk. Is dit werk klaar dan kunnen nieuwe plannen de volle aandacht krijgen; de kosten van de restauratie blijft dan niet drukken op nieuwe begrotingsjaren.

De voorzitter gelooft niet, dat in het onderhavige geval aan een restauratie in fasen is te ontkomen. Hij zou hierover overigens graag eerst het oordeel vernemen van zijn collegae, tot wier taak het toezicht op de gemeentefinanciën behoort. Uiteindelijk zullen Gedeputeerde Staten in deze uiteraard het laatste woord hebben. De spreker suggereert de kap van de molen eerst definitief dicht te maken.

De heer Doedens lijkt dit ook raadzaam. Dit werk vraagt niet zulk een bedrag, dat tijdelijke maatregelen moeten worden overwogen. Men zou ook de wieken reeds kunnen afnemen; dit moet toch gebeuren. Dan kan men tevens zien of een der roeden moet worden vernieuwd of niet. De resterende werkzaamheden zouden dan over een periode van b.v. drie of vier jaar kunnen worden "uitgesmeerd".

De heren Bosch en Lanting nodigen de voorzitter tenslotte uit binnenkort de restauratie eens in ogenschouw te nemen.-

Molen „de ster"

Molenaarswerk	oude begroting	(uitgevoerd) nieuwe begr.	verschil
stelling	6150,--	6400,--	250,--
nieuwe lange spruit	975,--	1125,--	150,--
nieuwe staart	900,--	1050,--	150,--
herstel zelfzwochting	1300,--	2300,--	1000,--
korte schoor en vangstok	200,--	300,--	100,--
nieuwe kapbedekking	700,--	1100,--	400,--
nieuwe kapzolder	200,--	325,--	125,--
nieuwe steenkuip	260,--	365,--	105,--
kruilier met ketting	1225,--	1375,--	150,--
herstel stroomlijneus	600,--	1600,--	1000,--
korte spruit		600,--	600,--
horizontaal maken kap		<u>925,--</u>	925,--
	12510,--	17465,--	4955,--
nieuwe roede	**	5000,--	5000,--
	12510,--	22465,--	9955,--
metselwerk	9200,--	<u>17656,--</u>	8456,--
consoles (7 op 16 stuks)	525,--	<u>1200,--</u>	675,--
stucwerk	*	1776,--	1776,--
timmerwerk (kozijnen, ramen, deuren, binten aanlassen)	300,--	<u>5325,--</u>	5025,--
achtkant bekleding	100,--	<u>1500,--</u>	1400,--
achtkant asfalt		372,--	372,--
sloopwerk		<u>300,--</u>	300,--
plafond rep. op roosterhouten		200,--	200,--
herstel vloeren		<u>900,--</u>	900,--
smeedwerk		<u>200,--</u>	200,--
verf en teerwerk	*	1600,--	<u>5600,--</u>
onvoorzien	*	4000,--	4000,--
	28235,--	61494,--	33259,--

——— onderstreepte bedragen zijn uitgevoerd) totaal uitgevoerd
 ----- onderstreepte bedragen zijn gedeeltelijk uitgevoerd) f 26.221,23
 * deze post komt voor latere uitvoering in aanmerking
 ** deze post p.m. (nadere inspectie moet doen blijken of inderdaad een
 nieuwe roede nodig is)

24
Provinciale Molencommissie

Nr. 122

AAN:

de Heer Burgemeester
der gemeente Winsum,
de Heer Gemeentearchitect
van Winsum.

verslag bespreking.

Groningen, 20 september 1963.

Hierbij doe ik u teekomen een verslagje van de bespreking d.d.
13 september 1963 over de restauratie van de windkorenmolen De
Ster te Winsum.

Gaarne verneem ik of u wijzigingen of aanvullingen wenst. Ook in-
dien u volledig met de inhoud akkoord kan gaan zal ik het op prijs
stellen dit te vernemen.

De secretaris,